

T.C.
BAŞBAKANLIK
Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü

Sayı : 31853594-101-881- 6648

5 /12/2013

Konu : Kanun Tasarısı

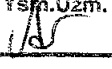

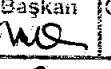
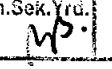
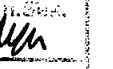

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı'na hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'na 21/10/2013 tarihinde kararlaştırılan "Temel Hak ve Hürriyetlerin Geliştirilmesi Amacıyla Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

EKİ :
1- Kanun Tasarısı
2- Gerekçe (Genel-Madde)

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon	- Adalet, - İçişleri, - Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor - Plan ve Bütçe			
Esas Komisyon	Anayasa			
Tarih:	13 Aralık 2013		E. No: 1/869	
Ysm.Uzm.	Bşk.Yrd.	Başkan	Gn.Sek.Yrd.	Gn.Sek.
				
TEMM BAŞKANI				

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
05 Aralık 2013
Numara:

T B M M KANUNLAR VE KARARLAR BŞKANLIĞI
05 Aralık 2013
NO: 263081

GENEL GEREKÇE

XX. Yüzyılın ikinci yarısında bir hukuk terimi olarak yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanan insan hakları terimi, teorik olarak bütün insanlara tanınması gereken ideal bir haklar listesini ifade etmektedir. İnsan hakları, kişinin insan olmasından kaynaklanan dokunulmaz, vazgeçilmez, yadsınamaz ve devredilemez haklardır.

İnsan haklarına en çok önem verilen yönetim şeklinin ise, çoğulcu demokrasiye sahip demokratik yönetimler olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle demokratik bir yönetimin içinde mutlaka bulunması gereken en önemli unsurlardan birisinin, temel hak ve özgürlüklerin korunması olduğu şüphesizdir.

İnsan hakları ve demokrasi kavramlarının gelişimi paralel bir seyir izlemiştir. Siyasal iktidarlara sınırlamalar getirilmeye başlandığı andan itibaren yapılan bütün hareketlerin temelinde insan hakları kavramı yer almıştır. Siyasal iktidarlara getirilen bu sınırlamalara bağlı olarak demokrasi de gelişmeye başlamış ve insan hakları ile demokrasi kavramları birbirlerinden ayrılmaz duruma gelmiştir.

Gelişmiş demokrasilerde temel hak ve hürriyetler olarak ifade edilen ve anayasal metinlerde yer bulan birçok insan hakkının kullanımı konusunda ülkemizde getirilen sınırlamaların, Anayasanın sözü ve ruhu yanında demokratik toplum gereklerine uygun bir şekilde en aza indirilmesi konusundaki çalışmalar, son on yıllık dönemde hız kesmeden devam etmiş ve bu kapsamda birçok mevzuatta önemli değişiklikler yapılmıştır.

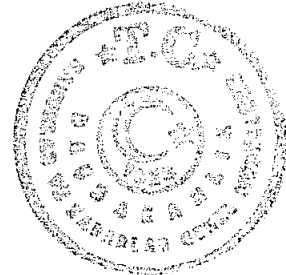
Özellikle, 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun ve 11/4/2013 tarihli ve 6459 sayılı İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla yapılan düzenlemelerle insan hakları ve ifade özgürlüğü kapsamında yapılan değişiklikler son derece olumlu sonuçlar ortaya koymuş ve bu hakların gerektiği gibi kullanımı konusunda toplumda ilerleme sağlandığı müşahade edilmiştir.

Hazırlanan bu Tasarıyla da, temel insan haklarından olan, ifade özgürlüğü ile seçme ve seçilme, toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarının kullanımının genişletilmesi ve bir kişinin sahip olduğu özelliğinden dolayı ayırimcılığa uğramaması amacıyla bazı kanunlarda değişiklikler yapılmaktadır.

Bu kapsamda, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının kullanılmasında zaman aralığı genişletilmekte, seçim propagandalarında farklı dil ve lehçeler kullanılabilmesine imkân sağlanmakta, siyasi partilerin eş başkan seçebilmeleri ve %7'den daha az oy almış partilerin de Devlet yardımından faydalanması imkânı getirilmektedir.

Diğer yandan, nefret suçu günümüzde mücadele edilmesi gereken en önemli olgulardan biri olarak uluslararası gündemde yerini almıştır. Nefret suçlarında hedef mağdurdan öte mağdurun üyesi olduğu sosyal gruptur. Fail için ise önyargı, açık veya örtülü şekilde suçun işlenme motivasyonunu oluşturmaktadır. Ayırimcilik temelli olması nedeniyle nefret suçu fail ve mağdur ile birlikte tüm toplumu yakından etkilemektedir. Bu kapsamda Türk ceza adalet sistemine daha uygun olacak şekilde 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda düzenlenen ayırimcilik suçuyla birlikte nefret suçu da düzenlenmektedir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle bu Tasarı hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 8/4/2010 tarihli ve 5980 sayılı Kanunla, 298 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle, seçim propagandalarında Türkçe'den başka dil ve yazı kullanılmasına ilişkin yasak ve bu yasağa ilişkin yaptırım kaldırılarak, propagandalarda Türkçe kullanılmasının esas olduğu yönünde düzenleme yapılmıştır.

Maddeyle, 298 sayılı Kanunun 58 inci maddesinin ikinci fıkrasında yapılması öngörülen değişiklikle, bu hüküm değiştirilmekte ve siyasi parti ve adaylar tarafından yapılacak her türlü propagandada Türkçe'nin yanı sıra farklı dil ve lehçelerin de kullanılabileceği açıkça düzenlenmektedir.

MADDE 2- Maddeyle, 2820 sayılı Kanunun 15 inci maddesine eklenen yeni bir fıkrayla, siyasi partilerin eş genel başkanlık sistemi uygulayabilmelerinin önü açılarak, parti yönetimlerinin daha katılımcı ve çok sesli bir yapılanmaya gidebilmelerine imkân verilmesi amaçlanmaktadır. Düzenlemeye göre, eş genel başkanların her biri, genel başkan için öngörülen hükümlere tabi olacaktır. Eş genel başkan iki kişiden fazla olmayacaktır.

MADDE 3- Maddeyle, siyasi partilerin bir ilçede teşkilatlanmaları için, ilçe sınırları içerisindeki beldelerde teşkilat kurma zorunluluğu kaldırılmak suretiyle siyasi partilerin teşkilatlanmalarının kolaylaştırılması amaçlanmaktadır.

MADDE 4- Maddeyle, 2820 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesine göre Devletçe yapılacak yardımların sadece parti ihtiyaçları ve parti çalışmalarında kullanılacağı hükme bağlanmaktadır.

2820 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesinin beşinci fıkrasında yapılan değişiklikle, milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların %7'sinden fazlasını alan siyasi partilere yapılan Devlet yardımının, %3'ten fazla oy almış partilere de yapılması sağlanmaktadır. Böylece siyasi partilerin teşkilatlanma ve varlıklarını sürdürebilmelerine destek sağlanması ve siyasal yaşamdaki çoğulculuğun güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Buna göre yapılacak yardım bir milyon Türk Lirasından az olmayacaktır.

MADDE 5- 2911 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinde öngörülen değişikliklerle, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının kullanılacağı yer ve güzergâhın belirlenmesinde siyasi partiler, meslek örgütleri ve sendikaların görüşünün alınması, ihtiyaç duyulması halinde birden fazla toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergâhı belirlenebilmesi, toplantı ve gösteri yürüyüşünün yapılacağı yer ve güzergâhların yerel gazete ile valilik ve kaymakamlık internet sitelerinde ilan edilmesi konularında yeni hükümler getirilmektedir.

MADDE 6- Maddeyle, 2911 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin ikinci fıkrasının değiştirilmesi suretiyle, açık yerlerdeki toplantı ve yürüyüşlerin güneş batmadan önce dağılacak şekilde, kapalı yerlerdeki toplantıların ise gece saat 24.00'e kadar yapılabilmesine imkân sağlanmaktadır. Böylelikle, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme süresi bir miktar uzatılmakta ve bu hakkın kullanılmasının kapsamı genişletilmektedir.

MADDE 7- Maddeyle, 2911 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi değiştirilmekte ve aynı maddeye yeni bir fıkra eklenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının mevcut metnine göre, toplantı düzenleme kurulu, kendi üyelerinden başkan dahil en az yedi kişiyi toplantının yapıldığı yerde bulundurmakla yükümlüdür. Bu hususun, katılanların kimlikleri belirtilmek suretiyle hükümet komiserince bir tutanakla tespit edilmesi gerekir. Ancak, Tasarıyla hükümet komiserinin yetkileri

kaldırıldığından, fıkra da hükümet komiserine verilen görev, düzenleme kuruluna verilmektedir. Buna göre, yükümlülüğün yerine getirildiğine dair tutulan tutanak, düzenleme kurulu tarafından hazırlanarak yetkili kolluk amirine teslim edilecektir.

Maddeye eklenmesi öngörülen ikinci fıkraya göre, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde katılımcıların ve konuşmacıların ses ve görüntüleri kolluk tarafından kaydedilebilecek ve elde edilen kayıt ve görüntüler şüphelilerin ve suç delillerinin tespiti dışında başka bir amaç için kullanılamayacaktır.

MADDE 8- Maddeyle, 2911 sayılı Kanununun 12 nci maddesinin birinci fıkrasında değişiklik yapılmak suretiyle, hükümet komiserine verilen görev ve yetki, düzenleme kuruluna verilmektedir. Buna göre, düzenleme kurulu, toplantının amacı dışına çıktığını veya düzen içinde gerçekleşmesini imkânsız gördüğü takdirde dağılma kararı alacak ve durumu derhal yetkili kolluk amirine bildirecektir.

MADDE 9- Maddeyle, 2911 sayılı Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde değişiklik yapılmak suretiyle, hükümet komiserine verilen görev ve yetki, düzenleme kuruluna verilmektedir. Buna göre, Kanununun 12 nci maddesi gereğince düzenleme kurulu tarafından toplantının dağılmasına karar verilmesi halinde, yapılan toplantılar veya gösteri yürüyüşleri 2911 sayılı Kanuna aykırı sayılacaktır.

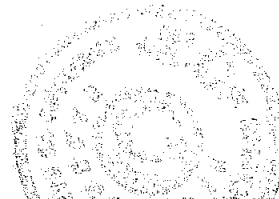
MADDE 10- Maddeyle, 2911 sayılı Kanununun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasında değişiklik yapılmak suretiyle, hükümet komiserine verilen görev ve yetki, düzenleme kuruluna verilmektedir. Buna göre, Kanuna uygun olarak başlayan bir toplantı veya gösteri yürüyüşünün daha sonra 23 üncü maddede belirtilen kanuna aykırılık durumlarından bir veya birkaçının vuku bulması sebebiyle, Kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşü haline dönüşmesi durumunda, düzenleme kurulu toplantı veya gösteri yürüyüşünün sona erdiğini topluluğa ilan edecek ve durumu derhal yetkili kolluk amirine bildirecektir.

Diğer yandan, düzenleme kurulunun bu görevi yerine getirmemesi halinde, durum yetkili kolluk amiri tarafından mahallin en büyük mülki amirine bildirilecek ve mahallin en büyük mülki amiri tarafından toplantının sona erdirilip erdirilmeyeceğine karar verilecektir.

MADDE 11- Maddeyle, 2923 sayılı Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine yeni cümleler eklemek suretiyle, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu hükümlerine tabi olmak üzere, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerle eğitim ve öğretim yapmak amacıyla, özel kurslar dışında ayrıca özel öğretim kurumları da açılabileceği düzenlenmektedir.

Bilindiği üzere, eğitim hakkını düzenleyen Anayasanın 42 nci maddesi, eğitimin tüm vatandaşlara eşit bir şekilde sunulması gerektiğini ve eğitim hakkının pozitif bir hak olması nedeniyle Devletin bu hakkın kullanılmasında ne tür aktif görevler üstleneceğini ele almaktadır.

Ülkemizde Türkçe dışındaki dillerde eğitim ve öğretim konusu 2923 sayılı Kanun ile düzenlenmiştir. Bu Kanun hükümlerine göre, Türkiye’de geleneksel olarak konuşulan farklı dil ve lehçelerin öğretilmesi amacıyla Özel Öğretim Kurumları Kanunu hükümlerine tabi olmak suretiyle özel kurslar açılması mümkündür. Ancak, söz konusu Kanun, özel kurslar dışında özel öğretim kurumları açılabilmesine imkân tanımamaktadır. Bugün itibarıyla, ülkemizde ve dünyada meydana gelen gelişmeler ve eğitim alanında ortaya çıkan toplumsal talepler, söz konusu Kanunda değişiklik ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Bu çerçevede, bahse konu Kanunda Türkçe dışında yapılacak eğitime ilişkin düzenlemelerin kapsamının günün ihtiyaçlarına göre genişletilmesi ve vatandaşların gündelik hayatlarında kullandıkları farklı dil ve lehçelerin de dahil edilmesi amacıyla söz konusu değişiklik yapılmıştır.

Öte yandan, açılacak olan kurumlarda eğitim ve öğretimin yapılacağı dil ve lehçelerin Bakanlar Kurulu kararıyla tespit edileceği ve bu kurumların açılmasına ve denetimine ilişkin esas ve usullerin Milli Eğitim Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

MADDE 12- Madde ile, Türk Ceza Kanununun 112 nci maddesi, başlığı ile birlikte değiştirilmektedir.

Madde başlığında yapılan değişiklikle, kişilerin eğitim ve öğretim hakkına vurgu yapılmıştır. Böylece, Anayasa ile tanınan eğitim ve öğretim hakkının, ceza yaptırımıyla güvence altına alınması sağlanmıştır.

Gerek devlet eliyle gerek özel hukuk kişileri aracılığıyla yürütülen eğitim ve öğretim faaliyeti, kişiler açısından bir kamu hizmeti ifade etmektedir. Bu nedenle, kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak yürütülen her türlü eğitim ve öğretim faaliyetinin engellenmesi, aynı zamanda kişilerin eğitim ve öğretim hakkının kullanılmasını engellemek olarak düşünülmelidir. Bu eğitim ve öğretim faaliyetinin engellenmesi, birden çok kişinin eğitim ve öğretim hakkını kullanması açısından etki doğurduğu için, söz konusu suçu oluşturan ilk seçimlik hareket olarak belirlenmiştir.

Söz konusu suçun oluşabilmesi için, özel hukuk gerçek veya tüzel kişileri eliyle verilen eğitim ve öğretim hizmetinin yürütülmesi sırasında kamu makamlarının verdiği iznin kötüye kullanılmaması, verilen iznin koşullarına uygun olarak bu hizmetin yürütülmesi gerekir.

Maddenin (b) bendinde, belli bir kişinin eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi söz konusu suç bakımından seçimlik bir hareket olarak tanımlanmıştır.

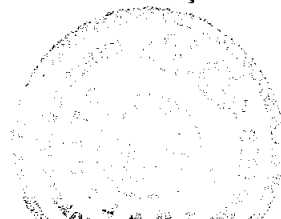
Kişinin eğitim ve öğretim hakkının kullanılmasının engellenmesi suretiyle bu suçun oluşabilmesi için, öncelikle eğitim ve öğretim hakkının kullanılması söz konusu olmalıdır. Başka bir deyişle, söz konusu bentte, ancak Anayasa ve kanunla belirlenmiş sınırlar içinde kullanılan bir hakkın engellenmesi, suç olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle, eğitim ve öğretim hakkının kullanılmasıyla ilgili olarak Anayasada, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde ve kanunlarda belirlenen ölçü ve sınırlar dışına çıkmış olması durumunda, bu suç oluşmayacaktır. Örneğin, öğrenci statüsünde olsa bile, başkalarının eğitim ve öğretim hakkını kullanmasını, eğitim ve öğretim faaliyetinin yürütülmesini engelleyici davranışlar içerisine giren kişinin, bu davranışlarına devam ettiği sürece veya disiplin yaptırımı bağlamında eğitim ve öğretim faaliyetinin yürütüldüğü bina ve tesislerden uzaklaştırılmasına ilişkin eylemler suç oluşturmayacaktır.

Maddenin (c) bendinde, öğrencilerin barınmalarına tahsis edilmiş binalara giriş, çıkışlarının, burada oturmalarının engellenmesi, suç olarak tanımlanmıştır. İster kamu kurum veya kuruluşları tarafından ister özel hukuk kişileri eliyle verilsin, öğrencilerin barınma ihtiyaçlarını toplu olarak karşılamaya yönelik hizmetlerin, eğitim ve öğretim hakkıyla bağlantısı dolayısıyla, söz konusu seçimlik harekete bu madde kapsamında yer verilmiştir.

Bu suçun söz konusu seçimlik hareketle işlenebilmesi için, özel hukuk kişileri eliyle verilen bu hizmetin, kamu makamlarının verdiği iznin koşullarına uygun olarak yürütülmesi gerekir.

Bu madde kapsamında tanımlanan suçun oluşması açısından, söz konusu seçimlik hareketler, kişilere karşı cebir veya tehdit kullanarak gerçekleştirilebileceği gibi, örneğin bu hizmetlerin verildiği bina ve tesislere ilişkin kapıların öğrencilerin giriş ve çıkışını engelleyecek şekilde kilitlenmesi suretiyle de gerçekleştirilebilir. Bu nedenle, madde metninde "cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla" ifadesine yer verilmiştir. Bu ifadenin kullanılması, söz konusu suçun oluşabilmesi açısından eğitim ve öğretim hakkına müdahalenin hukuka aykırı bir şekilde gerçekleşmesi gereğini vurguladığı için de önem taşımaktadır.

Maddede yapılan değişiklikle, ayrıca suçun cezası artırılmıştır.

MADDE 13- Madde ile, Türk Ceza Kanununun 113 üncü maddesi, başlığı ile birlikte değiştirilmektedir.

Kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetinin engellenmesinin müstakil bir suç olarak tanımlanmasındaki asıl sebep, bu faaliyetlerin kişiler bakımından kamu hizmeti niteliği taşımasıdır. Bu nedenle, madde başlığında yapılan değişiklikle, kişilerin kamu hizmetlerinden yararlanma hakkına vurgu yapılmıştır.

Maddenin (a) bendinde, bir kamu faaliyetinin genel olarak engellenmesi, suç olarak tanımlanmıştır.

Bir kamu faaliyetinin genel olarak engellenmesi, aynı zamanda kişilerin bir kamu hizmetinden yararlanmasını engellemek sonucunu doğurmaktadır. Bir kamu faaliyetinin genel olarak engellenmesi, birden çok kişinin bu hizmetten yararlanması açısından etki doğurduğu için, söz konusu suçu oluşturan ilk seçimlik hareket olarak belirlenmiştir.

Maddenin (b) bendinde ise, kişilerin kamu kurumlarında, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında verilen ya da kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak özel hukuk kişileri eliyle sunulan hizmetlerden yararlanmasının engellenmesi, suç olarak tanımlanmıştır. Söz konusu suçun oluşabilmesi için, özel hukuk gerçek veya tüzel kişileri eliyle verilen kamu hizmetinin yürütülmesi sırasında kamu makamlarının verdiği iznin kötüye kullanılmaması, verilen iznin koşullarına uygun olarak bu hizmetin yürütülmesi gerekir. Keza bir kişinin kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları marifetiyle verilen hizmetlerden yararlanmasının engellenmesi de söz konusu suçu oluşturacaktır.

Bu fıkra kapsamında söz konusu suçun oluşabilmesi için, verilen kamu hizmetinden kişinin yararlanma hakkının olması gerekir. Diğer bir deyişle, kişinin bu hizmetten yararlanmak için gerekli koşulları taşıması zorunludur.

Bu madde kapsamında tanımlanan suçun oluşması açısından, söz konusu seçimlik hareketler, kişilere karşı cebir veya tehdit kullanarak gerçekleştirilebileceği gibi, örneğin bu hizmetlerin verildiği bina ve tesislere ilişkin kapıların kişilerin giriş ve çıkışını engelleyecek şekilde kilitlenmesi suretiyle de gerçekleştirilebilir. Bu nedenle, madde metninde “cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla” ifadesine yer verilmiştir.

Maddede yapılan değişiklikle, ayrıca suçun cezası artırılmıştır.

MADDE 14- Madde ile, Türk Ceza Kanununun 115 inci maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmekte ve maddeye üçüncü fıkra olarak yeni bir fıkra eklenmektedir.

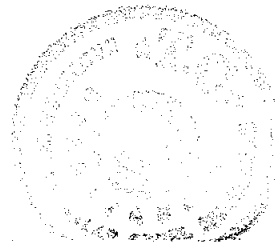
Söz konusu maddede yer alan suç tanımıyla, kişilerin Anayasada ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde güvence altına alınan dini inanç, düşünce ve kanaatleri açıklama özgürlüğünün cebir veya tehdit kullanılarak engellenmesi suç olarak tanımlanmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasında, kişilerin mensup oldukları dini inancın gereğini yerine getirmesinin veya dini ibadet veya ayinlerin bireysel ya da toplu olarak yapılmasının engellenmesi, yaptırım altına alınmıştır.

Ancak belirtmek gerekir ki, söz konusu suçun oluşabilmesi için, inanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin Anayasada belirlenen sınırlar çerçevesinde kullanılması gereklidir.

Maddeye üçüncü fıkra olarak eklenen yeni fıkra hükmüyle, bir kimsenin inanç, düşünce veya kanaatlerinden kaynaklanan yaşam tarzına ilişkin tercihlerine müdahale edilmesi veya bunları değiştirmeye zorlanması, suç olarak tanımlanmıştır.

İkinci ve üçüncü fıkralar kapsamında tanımlanan suçun oluşması açısından, söz konusu seçimlik hareketler, kişilere karşı cebir veya tehdit kullanarak gerçekleştirilebileceği gibi, örneğin dini ibadet ve ayinlerin yapılmasına mahsus ibadethanelerin kapılarının kişilerin giriş ve çıkışını engelleyecek şekilde kilitlenmesi suretiyle de gerçekleştirilebilir. Bu nedenle, madde metninde “cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla” ifadesine yer verilmiştir.

MADDE 15- Madde ile, Türk Ceza Kanununun 122 nci maddesi, başlığı ile birlikte değiştirilmektedir.

Madde başlığında yapılan değişiklikle, ayrımcılık ibaresinin yanında nefret ibaresine yer verilmiştir. Böylece söz konusu suçun nefrete dayalı ayrımcılık olduğuna vurgu yapılmıştır.

Ayrımcılık suçunun tanımlandığı maddede değişiklik yapılarak ayrımcılık sebepleri ile Kanunun özellikle 3 üncü maddesinde yer verilen sebepler arasında ahengin sağlanması amaçlanmıştır. Keza bu değişiklikle, ayrımcılığın dayandığı sebepler tadadî ve tahdidî olarak belirlenmiştir. Çeşitli kanunlardaki suç tanımlarında yer verilen “gibi” ibaresi ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin ceza hukukunun güvence fonksiyonlarından birini oluşturan belirlilik ilkesine vurgu yaparak verdiği iptal kararları ve bu kararlardaki gerekçeler gözönünde bulundurularak madde metninde ayrımcılık nedenleri bağlamında yer verilen “ve benzeri sebeplerle” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

Bu suretle söz konusu suç, ancak doğrudan kastla ve nefret saikiyle işlenebilen bir suç olarak tanımlanmıştır.

Yapılan bu değişiklikle, söz konusu suç oluşturulan seçimlik hareketler, tekrarlara yer vermeyecek, birbirleriyle uyumlu olabilecek ve kıyasa yol açmayacak şekilde, yeniden sayılmıştır.

Maddede yapılan değişiklikle, ayrıca suçun cezası artırılmıştır.

MADDE 16- 5442 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (D) bendinde yer alan “Ancak; Türkçe olmayan ve iltibasa meydan veren köy adları, alakadar Vilayet Daimi Encümeninin mütalaası alındıktan sonra, en kısa zamanda Dahiliye Vekaletince değiştirilir.” şeklindeki hüküm uygulanmak suretiyle bugüne kadar pek çok köyün adı değiştirilmiştir. Söz konusu hükmün kaldırılması suretiyle, bu uygulamadan vazgeçilmesi öngörülmektedir.

2820 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasında, onsekiz yaşını dolduran, medeni ve siyasi hakları kullanma ehliyetine sahip bulunan her Türk vatandaşının bir siyasi partiye üye olabileceği belirtilmiş, fakat ikinci fıkrasında bu konuda birçok istisna getirilmiştir. Bu yasaklamalardan görevin niteliği gereği yapılanlar doğru olmakla beraber, diğer düzenlemeler siyasal yaşama katılma noktasında engeller oluşturmaktadır. Suç işlemiş kişiler için yasaklar getiren 2820 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi, bu kişilerin siyasi partilere üye olabilmeleri bakımından yürürlükten kaldırılmaktadır.

2820 sayılı Kanunun 43 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “ve Türkçe’den başka dil ve yazı kullanamazlar” ibaresinin madde metninden çıkarılması suretiyle, ön seçimler esnasında yapılacak propagandalarda Türkçe’den başka dil ve yazı kullanılması yasağı kaldırılarak, adayların ön seçim propagandasında kendilerini Türkçe’den başka dil ve yazıyla da ifade edebilmelerine imkân sağlanmaktadır.

2911 sayılı Kanunun “Hükümet komiseri ve yetkileri” başlıklı 13 üncü maddesi, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin daha özgür bir ortamda yapılmasını temin etmek amacıyla yürürlükten kaldırılmaktadır. Ayrıca, hükümet komiserliği ile yetkilerinin kaldırılması öngörüldüğünden, hükümet komiserine verilecek ücretin düzenlendiği 2911 sayılı Kanunun 36 ncı maddesi ile 28 inci ve 37 nci maddelerinde yer alan hükümet komiserine ilişkin ibareler yürürlükten kaldırılmaktadır.

3294 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan her nevi fitre, zekat, kurban derisi ve bağırsak yardımlarının sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının geliri sayılmasına ilişkin düzenleme yürürlükten kaldırılmaktadır.

5237 sayılı Kanunun 222 nci maddesiyle, 671 sayılı Şapka İktisası Hakkında Kanun ile 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanunda yasaklanan eylemler ve

yükümlülüklerine aykırı davranmak yaptırımı bağlanmıştır. Son derece sınırlı uygulaması bulunan söz konusu yaptırım yürürlükten kaldırılmaktadır.

MADDE 17- Yürürlük maddesidir.

MADDE 18- Yürütme maddesidir.

TEMEL HAK VE HÜRRIYETLERİN GELİŞTİRİLMESİ AMACIYLA ÇEŞİTLİ KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 58 inci maddesinin başlığı “Propaganda yayınlarına ilişkin yasaklar ve propagandada kullanılacak dil.” şeklinde ve ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Siyasi partiler ve adaylar tarafından yapılacak her türlü propaganda, Türkçe’nin yanı sıra farklı dil ve lehçelerle de yapılabilir.”

MADDE 2- 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 15 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Siyasi partiler, tüzüklerinde yer almak ve iki kişiden fazla olmamak kaydıyla eş genel başkanlık sistemini uygulayabilirler. Eş genel başkanlar, bu Kanunda genel başkan için öngörülen hükümlere tabidir.”

MADDE 3- 2820 sayılı Kanununun 20 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Siyasi partilerin ilçe teşkilatı, ilçe kongresi, ilçe başkanı, ilçe yönetim kurulu ve kurulmuş ise belde teşkilatından meydana gelir. Parti tüzüğünde ilçe disiplin kurulu teşkili de öngörülebilir. Beldelerde teşkilat kurulması zorunlu değildir.”

MADDE 4- 2820 sayılı Kanununun ek 1 inci maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

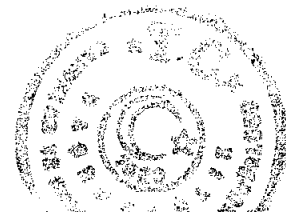
“Bu madde uyarınca yapılacak yardımlar sadece parti ihtiyaçları veya parti çalışmalarında kullanılır.

Milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların %3’ünden fazlasını alan siyasi partilere de Devlet yardımı yapılır. Bu yardım en az Devlet yardımı alan siyasi partinin ikinci fıkra gereğince almış olduğu yardım ve genel seçimlerde aldığı toplam geçerli oy esas alınarak kazandıkları oyla orantılı olarak yapılır. Bu fıkra uyarınca yapılacak yardım bir milyon Türk Lirasından az olamaz. Bunun için her yıl Maliye Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konulur.”

MADDE 5- 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 6- Toplantı ve gösteri yürüyüşleri, tüm il ve ilçe sınırları içerisinde aşağıdaki hükümlere uyulmak şartıyla her yerde yapılabilir.

İl ve ilçelerde toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergâhı, kamu düzenini ve genel asayişini bozmayacak ve vatandaşların günlük yaşamını zorlaştırmayacak şekilde ve 22 nci maddenin birinci fıkrasında sayılan sınırlamalara uyulması kaydıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin il ve ilçe temsilcileri ile en çok üyeye sahip üç sendikanın ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının il ve ilçe temsilcilerinin görüşleri alınarak mahallin en büyük mülki amiri tarafından belirlenir.

İl ve ilçenin büyüklüğü, gelişmişliği ve yerleşim özellikleri dikkate alınarak birden fazla toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergâhı belirlenebilir.

Belirlenen toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergâhı yerel gazeteler ile valilik ve kaymakamlık internet sitelerinden ilan edilerek halka duyurulur.

Toplantı ve gösteri yürüyüşleri yer ve güzergâhı hakkında sonradan yapılacak değişiklikler de aynı yöntemle yapılır. Bu değişiklikler duyurudan onbeş gün sonra geçerli olur.

Birden fazla toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergâhının belirlendiği il ve ilçelerde düzenleme kurulu kamu düzenini ve genel asayişini bozmayacak ve vatandaşların günlük yaşamını zorlaştırmayacak şekilde belirlenen yer ve güzergâhlardan birisini tercih edebilir.”

MADDE 6- 2911 sayılı Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Açık yerlerdeki toplantılar ile yürüyüşler güneş batmadan önce dağılacak şekilde, kapalı yerlerdeki toplantılar ise saat 24.00’e kadar yapılabilir.”

MADDE 7- 2911 sayılı Kanununun 11 inci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Bu yükümlülüğün yerine getirildiğine dair tutulan tutanak düzenleme kurulu tarafından hazırlanarak yetkili kolluk amirine teslim edilir.”

“Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde katılımcıların ve konuşmacıların ses ve görüntüleri kolluk tarafından kaydedilebilir. Elde edilen kayıt ve görüntüler şüphelilerin ve suç delillerinin tespiti dışında başka bir amaçla kullanılamaz.”

MADDE 8- 2911 sayılı Kanununun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kurul, toplantının amacı dışına çıktığı veya düzen içinde gerçekleşmesini imkânsız gördüğü takdirde dağılma kararı alır ve durumu derhal yetkili kolluk amirine bildirir.”

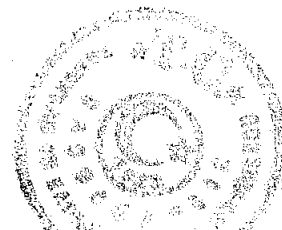
MADDE 9- 2911 sayılı Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“j) 12 nci madde gereğince kurul tarafından toplantının dağılmasına karar verilmesi halinde,”

MADDE 10- 2911 sayılı Kanununun 24 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, ikinci fıkrasının üçüncü cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve üçüncü fıkrasında yer alan “(a) ve (b) bentlerindeki” ibaresi “Birinci fıkrada düzenlenen” şeklinde değiştirilmiştir.

“Kanuna uygun olarak başlayan bir toplantı veya gösteri yürüyüşü, daha sonra 23 üncü maddede belirtilen kanuna aykırı durumlardan bir veya birkaçının vuku bulması sebebiyle, Kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşü haline dönüşürse:

a) Düzenleme kurulu toplantı veya gösteri yürüyüşünün sona erdiğini topluluğa ilan eder ve durumu derhal yetkili kolluk amirine bildirir.

b) Düzenleme kurulunun bu görevi yerine getirmemesi hâlinde, durum yetkili kolluk amiri tarafından mahallin en büyük mülki amirine bildirilir. Mahallin en büyük mülki amiri tarafından toplantının sona erdirilip erdirilmeyeceğine dair karar alınır.

c) Mahallin en büyük mülki amiri, yazılı veya acele hallerde sonradan yazı ile teyit edilmek kaydıyla sözlü emirle, mahallin güvenlik amirlerini veya bunlardan birini görevlendirerek olay yerine gönderir.”

MADDE 11- 14/10/1983 tarihli ve 2923 sayılı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “625 sayılı” ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve aynı bende aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Ayrıca, Özel Öğretim Kurumları Kanunu hükümlerine tabi olmak üzere, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerle eğitim ve öğretim yapmak amacıyla, özel öğretim kurumları açılabilir. Bu kurumlarda eğitimi ve öğretimi yapılacak dil ve lehçeler Bakanlar Kurulu kararıyla tespit edilir. Bu kurumların açılmasına ve denetimine ilişkin esas ve usuller, Milli Eğitim Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 12- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 112 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi

MADDE 112- (1) Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla;

a) Devletçe kurulan veya kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak yürütülen her türlü eğitim ve öğretim faaliyetlerine,

b) Kişinin eğitim ve öğretim hakkını kullanmasına,

c) Öğrencilerin toplu olarak oturdukları binalara veya bunların eklentilerine girilmesine veya orada kalınmasına,

engel olunması hâlinde, fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükümlenir.”

MADDE 13- 5237 sayılı Kanunun 113 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi

MADDE 113- (1) Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla;

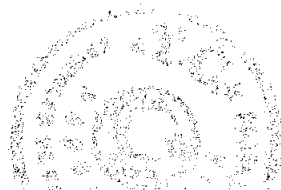
a) Bir kamu faaliyetinin yürütülmesine,

b) Kamu kurumlarında veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında verilen ya da kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak sunulan hizmetlerden yararlanılmasına,

engel olunması hâlinde, fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükümlenir.”

MADDE 14- 5237 sayılı Kanunun 115 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Dini inancın gereğinin yerine getirilmesinin veya dini ibadet veya ayinlerin bireysel ya da toplu olarak yapılmasının, cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı

başka bir davranışla engellenmesi halinde, fail hakkında birinci fıkraya göre cezaya hükmolunur.

(3) Cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla bir kimsenin inanç, düşünce veya kanaatlerinden kaynaklanan yaşam tarzına ilişkin tercihlerine müdahale eden veya bunları değiştirmeye zorlayan kişiye birinci fıkra hükmüne göre ceza verilir.”

MADDE 15- 5237 sayılı Kanununun 122 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Nefret ve ayrımcılık

MADDE 122- (1) Dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasî düşünce, felsefî inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle;

a) Bir kişiye kamuya arz edilmiş olan bir taşınır veya taşınmaz malın satılmasını, devrini veya kiraya verilmesini,

b) Bir kişinin kamuya arz edilmiş belli bir hizmetten yararlanmasını,

c) Bir kişinin işe alınmasını,

d) Bir kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını,

engellenen kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

MADDE 16- Bu Kanunun yayımı tarihi itibarıyla;

a) 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (D) bendinde yer alan “Ancak; Türkçe olmayan ve iltibasa meydan veren köy adları, alakadar Vilayet Daimi Encümeninin mütalaası alındıktan sonra, en kısa zamanda Dahiliye Vekaletince değiştirilir.” cümlesi,

b) 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun;

1) 11 inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi,

2) 43 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “ve Türkçe’den başka dil ve yazı kullanamazlar” ibaresi,

c) 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 13 üncü ve 36 ncı maddeleri ile 28 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “hükümet komiserine veya yardımcılara veya hükümet komiseri tarafından” ibaresi ve 37 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “, hükümet komiseri ve yardımcılarının” ibaresi,

d) 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi,

e) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 222 nci maddesi, yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 17- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

T/ 642

MADDE 18-Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Eki

RECEP TAYYİP ERDOĞAN
BAŞBAKAN

 B. ARINÇ Başbakan Yardımcısı	 C. YILMAZ A. BABACAN Başbakan Yardımcısı	 B. ATALAY Başbakan Yardımcısı	 B. BOZDAĞ Başbakan Yardımcısı
 S. ERGİN Adalet Bakanı	 F. BAKAN Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı	 E. BAĞIŞ Avrupa Birliği Bakanı	 N. ERÇÜN Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı
 F. ÇELİK Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı	 E. BAKAN Çevre ve Şehircilik Bakanı	 A. DAVUTOĞLU Dışişleri Bakanı	 M. Z. ÇAĞLAYAN Ekonomi Bakanı
 T. YILDIZ Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	 S. KILIÇ Gençlik ve Spor Bakanı	 M. M. EKER Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı	 H. KAÇICI Gümrük ve Ticaret Bakanı
 M. GÜLER İçişleri Bakanı	 C. YILMAZ Kalkınma Bakanı	 Ö. ÇELİK Kültür ve Turizm Bakanı	 M. ŞİŞEK Maliye Bakanı
 N. AVCI Millî Eğitim Bakanı	 İ. YILMAZ Millî Savunma Bakanı	 Y. EROĞLU Orman ve Su İşleri Bakanı	 M. MÜEZZİNOĞLU Sağlık Bakanı
 B. YILDIRIM Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı			

Dosya No:

101-881

1566